

Limburg, wilder dan je denkt

Aansprekende, onverwachte, spannende en bijzondere diersoorten leven, zonder dat we het weten, bijna in de Limburgse achtertuinen. In deze serie zal **Frank Heinen** die soorten beschrijven. Hij wordt hierbij ondersteund door ARK Natuurontwikkeling. De serie eindigt met een prijsvraag, waarmee een safari door eigen provincie is te winnen.

Vandaag aflevering 5.

Als je het in Limburg over groot wild hebt, kom je al gauw uit bij het wild zwijn. Deze robuuste wroeter is de wilde voorouder van onze belangrijkste vleesleverancier, het gedomesticeerde varken. Zeker de keilers (mannetjes), getooid met twee imposante slag-tanden die gebruikt worden als graafgereedschappen en afschrikwekkende verdedigingwapens, zijn buitengewoon imposante verschijningen. Met zijn donkere, borstelige vacht, langwerpige kop, brede en rechtopstaande oren en afgeplatte varkenssnuut is het wild zwijn met geen enkel ander dier te verwarren. Helemaal opvallend zijn de innemende biggen met hun goudgele strepen die van voren naar achteren over de rug lopen. De neus van het wild zwijn is legendarisch; met zijn tot in de perfectie ontwikkeld reukorgaan is een wild zwijn zelfs in staat om lekkernijen op te sporen die begraven liggen onder een dikke laag aarde. Wilde zwijnen leiden een grotendeels verborgen bestaan en zijn vooral actief in de ochtend- en avondschemering. Het nodige geduld, aardig wat veldkennis en een stevige dosis geluk zijn dan ook onontbeerlijk als je ze voor je lens wilt krijgen. „De combinatie van intelligentie, aanpassingsvermogen, weerbaarheid en zelfbewustzijn maakt van het wild zwijn een van de boeiendste dieren die je in Nederland tegen het lijf kunt lopen”, vindt Johan Thissen, een zwijnenexpert die als onderzoeker werkt voor de Zoogdiervereniging.

Wilde zwijnen leven bij voorkeur in loofbossen, halfopen (cultuur)landschappen en landbouwgebieden met voldoende beschutting. Het oorspronkelijke verspreidingsgebied van de dieren bestrijkt vrijwel heel Europa en grote delen van Azië en noordelijk Afrika. Zijn vlees en imponerende gestalte maken van het wild zwijn al sinds mensenheugenis een gewilde jachttrofee. In Nederland is het wild zwijn een inheemse diersoort, maar namen de varkens sterk in aantal af toen vanaf de achttiende eeuw steeds grotere delen van het land gecultiveerd werden voor de landbouw en het wild zwijn het etiket 'schadelijk wild' kreeg opgeplakt. Historische bronnen suggereren dat het beest begin negentiende eeuw - sowieso een duistere periode in de geschiedenis van de Eu-

foto Jelger Helder

DE OPMARS VAN EEN rasoppportunist

ropese wildstand - dan ook uit Nederland was verdwenen en pas een goeie halve eeuw later voor het eerst weer opdook in de Mid-den-Limburgse Roerstreek. Anno 2011 zijn er officieel twee zwijnenpopulaties in Nederland, waarvan die in het Meinweggebied de enige natuurlijke is. De varkens op de Veluwe stammen af van exemplaren die voor de jacht in het natuurgebied zijn uitgezet. De Meinweg en de Veluwe zijn de enige twee gebieden in Nederland waar het wild zwijn wordt gedood. Want het dier staat zeker in landbouwkringen bekend als een vraatzuchtige klant die zich maar al te graag laaft

aan voor de mens bestemde voedselgewassen. Bovendien worden overstekende wilde zwijnen ook gezien als een gevaar voor de verkeersveiligheid. Ondanks de geldende nulloptie buiten het Meinweggebied en de hardnekkige vervolging met het geweer breidt het wild zwijn zich momenteel uit in Limburg. In het noorden leeft inmiddels een populatie die afkomstig is uit het Duitse Reichswald, terwijl zwervende exemplaren uit het Meinweggebied en het Duitse achterland zich inmiddels ten noorden, zuiden en westen (van Belfeld tot Koningsbosch, Peel) van hun officiële 'gedooggebied' hebben geves-

tigd. Vanuit de Eifel en de Ardennen heeft het wild zwijn bovendien ook de weg gevonden naar Zuid-Limburg, waar vooral de bossen rond Vaals zich opwerpen als uiterst geschikte zwijnengebieden. Volgens Johan Thissen, die meewerkte aan de kanskaart voor het wild zwijn die de Zoogdiervereniging vorig jaar publiceerde, is het nulstandbeleid dan ook rijp voor de prullenbak. „Het uitroeien van de zwijnen buiten twee aangewezen leefgebieden werkt niet. Integendeel, de dieren duiken op steeds meer plaatsen op. Wij zijn dan ook voor een uitbreiding van het aantal leefgebieden. In de kop

van Noord-Limburg, de Peelgebieden en het grensgebied met Duitsland in het oosten van de provincie is best ruimte voor bescheiden zwijnenpopulaties.” Maar zou de creatie van meer zwijnengebieden geen kwaad bloed zetten in agrarische kringen? „Het is een utopie om te denken dat we het aantal zwijnengebieden fors kunnen uitbreiden zonder enige vorm van populatiebeheer. Dat is mogelijk in uitgestrekte reservaten zoals het Amerikaanse Yellowstone, maar de realiteit is dat Nederland te klein en dichtbevolkt is om de zwijnen volledig ongemoeid te laten. En wilde zwijnen kunnen zich razendsnel voortplanten. In goede voedseljaren produceren ze meestal twee worpen, terwijl een zeug binnen een jaar vaak al geslachtsrijp is. Op die manier kan een populatie in topjaren al gauw met driehonderd procent groeien. Als je pleit voor een ongebreidelde groei zonder regulering wordt het verhaal naar andere partijen toe zwak”, denkt Thissen. Maar ondanks deze kanttekening is er mogelijk dus wel toekomst voor het wild zwijn in Limburg. Zeker als je kijkt naar de waarde die het dier vertegenwoordigt in de vorm van soortgericht ecotoerisme. „Het is zonneklaar dat groot wild een stevige aantrekkingskracht uitoefent op toeristen en natuurliefhebbers. Kijk naar de edelherten en zwijnen op de Veluwe”, beaamt Thissen. Bovendien is het wild zwijn in ecologisch opzicht waardevol door zijn wroetgedrag. Het gewroet zorgt voor het ontstaan van open plekken in de bosbodem en rijkere graslanden, ontwikkelingen die goed zijn voor de biodiversiteit.